

SLOVENSKI NAROD

Znaja vsak dan popoldne, izvenredne oddaje in premije. — Inzerati do 20 peti vrt & Dm 2, do 100 vrt & Dm 2.50, od 100 do 300 vrt & Dm 3, večji inzerati po št. vrsta Dm 4.- Popust po dogovoru, inzeratni davki posebej. — Slovenski Narod vsakega meseca v Jugoslaviji Dm 12.- za inostranstvo Dm 25.- Rokopis se ne vrača

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 6.
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR: Stromayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska 6, telefon št. 24. — CELJE: celjsko uredništvo: Stromayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ulica 2, telefon št. 190. — JESENICE: Ob holodvnu 161. Poštna številka v Ljubljani št. 10.361.

Razplet angleške ustavne krize:

Sprememba na britanskem prestolu

Kralj Edvard VIII. je včeraj odstopil in se odpovedal prestolu, ki ga bo zasedel dosedanj prestolonaslednik vojvoda Yorški kot kralj Albert I. ali Jurij VI. — Važne zakonske spremembe

London, 11. decembra r. Na včerajšnji popoldanski seji spodnje zbornice je ministrski predsednik Baldwin sporočil, da se je kralj Edvard VIII. odločil za odstop. O

tem je bila v spodnji zbornici prečitana naslednja listina, ki jo je kralj sam podpisal in ki so jo kot pričr potrdili njegovi trije bratje. Listina se glasi:

Abdikacijska listina in kraljeva poslanica

Po dolgem in natančnem premišljevanju sem se odločil odreči se prestolu, ki sem ga prevzel po smrti svojega očeta. To je moja končna in nepreklicna odločitev.

Uvidevam težino tega koraka in moram le upati, da bo narod imel razumevanje za mojo odločitev, za moj korak, ki sem ga storil iz vzrokov, ki mi niso dopuščali nobene druge odločitve. Nočem sedaj razpravljati o svojih osebnih čustvih, vendar prosim, naj se misli na to, da je breme, ki stalno leži na ramenih suverena, tako težko, da se more nositi le v okoliščinah, ki so drugačne kakor one, v katerih se nahajam jaz sedaj. Mislim, da ravnam po svoji dolžnosti, če stavljam javne interese nad vse in če izjavim, da se popolnoma zavedam, da ne bi mogel več opravljati te težke naloge v zadovoljstvo celote in svoje lastno.

Zato sem danes dopoldne podpisal naslednjo odstopno listino:

»Jaz Edvard VIII., kralj Velike Britanije, Irske in prekomorskih angleških dominionov ter cesar Indije, izjavljam, da sem sklenil odpovedati se nepreklicno prestolu zase in za vse svoje naslednike in da je moja želja, naj bi se ta odstopna listina takoj izvedla. V podkrepitev tega sem to podpisal danes 10. decembra 1936 v navzočnosti priči, ki so spodaj podpisane. Edvard.«

Moj podpis na tej listini so potrdili moji trije bratje Nj. Vis. vojvoda Yor-

ški, vojvoda Gloucestrski in vojvoda Kentski. Globoko cenim pobude, ki so rodile pozive, naj bi se drugače odločil. Pred svojo končno odločitvijo sem jih temeljito preudaril. Toda moj sklep je storjen. Vsako nadaljnje odlašanje bi rodilo ogromno škodo za narode, ki sem jim skušal služiti kot prestolonaslednik in kot kralj in ki jim želim iz vsega srca vso srečo, najlepšo bodočnost in blagostanje.

Ločim se od njih v trdnem upanju, da je pot, ki sem jo izbral, pravilna, in da edina vodi k trdnosti prestola imperija in k sreči mojih narodov. Globoko cenim spoštovanje, ki sem ga bil vedno deležen pred in po prihodu na prestol. Prepričan sem, da bo zdaj v enaki meri veljalo mojemu nasledniku. Želim, naj bi se nikakor ne odlašalo z odložitvijo listine, ki sem jo podpisal. Želim, naj bi takoj izšli vsi potrebni ukrepi, da bo mogel vsi zakoniti naslednik moj brat Nj. Vis. vojvoda Yorški takoj zasedeti prestol.

Edvard, I. s.

Ministrski predsednik Baldwin je nato v daljšem govoru podrobno pojasnil razvoj dogodkov in izrazil globoko obžalovanje vsega nardada nad to odločitvijo prikljubljene vladarja. Poudaril je, da vladar ni izvajal nikakega pritiska na kralja marveč mu je pustila popolnoma svobodno voljo, da se odloči. Odločitev je padla in na njej se ne da nič več spremeniti.

Zbornica je sprejela to poročilo z globoko tišino, zavedajoč se vse resnosti tega zgodovinskega trenutka. Seja je bila nato prekinjena.

razloge, ki so ga napotili k tej usodni odločitvi, izražajo listi upanje, da ta sprememba na prestolu ne bo imela težjih posledic za britanski imperij in zagotavlja vso ljubezen in podporo novemu kralju. »Times« navaja, da velja za kralja Edvarda rimski izrek: vsi te smatrajo za dostojnega britanskega prestola, četudi bi ga ne bil nikdar zasedel. »Morningpost« piše, da ničesar ne more omiliti hudega udara, ki ga je z odstopom dobil ves imperij. To je prvi primer v angleški zgodovini, da se je kralj prostovoljno odpovedal prestolu. Narod, ki mu je bil brezmejno vdan, je zaradi tega globoko razočaran. »Daily Telegraph« piše, da je narod ljubil kralja Edvarda že od njegove rane mladosti in spremlja zato njegov odstop z najglobljo bolečino. Marsikdo ima občutek, da je bil za svojo zvestobo in vdanost slabo nagradjen. »Daily Herald« piše: Novi kralj, ki zasede britanski prestol, sme v polni meri računati na podporo in vdanost vseh državljanov, ki se zavedajo, da je bila ta izprememba neizbežna. »Daily Express« pa piše: Odstop kralja je zelo kočljiva zadeva in za samo monarhijo najbolj škodljiva. Tokrat je bil odstop prostovoljen, drugič pa bo morda prisiljen. Usvarjen je nevaren precedenčni primer.

Zagrisega novemu kralju

London, 11. decembra. Z. Ko bo spodnja zbornica danes sprejela potrebne zakone, se bo popoldne ob 15. ponovno sestala zaradi prvega zvestobe novemu kralju. Prisega se vrši ustno in pisмено ter bo trajala več dni in bo najbrže končana šele

v ponedeljek. Istočasno bo prisega tudi lordska zbornica. Vojska bo zaprisožena danes popoldne.

Kralj Edvard VIII.

Stališče dominionov

London, 11. decembra. Z. Vest o odstopu kralja Edvarda je bila uradno sporočena vsem dominionom britanskega cesarstva s pozivom, naj zavzamejo svoje stališče. Skoro vsi parlament britanskih dominionov so sklicani za danes. Na teh sejah bodo prečitali abdikacijsko listino in sprejeli potrebne zakone. Avstralska vlada je sporočila, da bo že danes zadevo rešila. Kanad-

ska vlada je pooblastila angleško vlado, da sprejme določbe, nanašajoče se na Kanado, v svoj zakon. Irski parlament se bo sestel danes. De Veler je sporočil, da ne bo delal nikakih ovir, kakor se je sprva napovedovalo. Novozelandska vlada je sporočila, da smatra sklicanje za nepotrebno ter bo zadevo uredila na podlagi svojih pooblastil.

Kralj Edvard VIII.

se je rodil 23. junija 1894 kot sin kralja Jurija V. S 16. letom je dobil naslov princa Waleskega, ki ga običajno nosi angleški prestolonaslednik. Po kratkotrajnem službovanju v vojni mornarici je študiral državno pravo in zgodovino na znameniti oxfordski univerzi. Kljub svojemu visokemu pokolenju je živel v najtesnejšem tovarštvu z ostalimi dijaki. Ob izbruhu svetovne vojne je služboval najprvo pri raznih visokih poveljstvih, leta 1915 pa se je dal proti volji lorda Kitchenerja prestaviti na fronto, kjer se je boril v prednjih vrstah. Leta 1916 je bil poslan v Egipt, na povratku pa se je ustavil na italijanski fronti, nato pa je do konca vojne služboval na francoski fronti. Po končani vojni je bil več let skoraj stalno na potovanju. Prepoznal je vse dežele britanskega imperija ter tako najbolje spoznal vse državne posebnosti britanskega cesarstva. Sprva so služila ta potovanja le njegovim osebnim studijem, kmalu pa so mu bile poverjene vedno važnejše politične in politično-gospodarske misije, tako da so mu nadelali naslov kraljevskega potnika.

Po smrti svojega očeta je kralj Edvard 21. januarja 1936 zasedel britanski prestol, na katerem je ostal do 10. decembra 1936, torej 11 mesecev in 19 dni, ali 322 dni. Užival je glas moderno mislečega suverena. Svojo pozornost je posvečal predvsem socialnim problemom in si je baš s tem pridobil največje simpatije širokih ljudskih množic, ki so ga naravnost oboževale. Od svoje rane mladosti je bil navdušen sportnik in skoro ni sportne panoge, v kateri se ne bi z uspehom udeleževal. Vsa britanski imperij, zlasti pa široke ljudske množice, so si od tega priljubljenega vladarja obetale v marsikaterem pogledu izboljšanje svojega položaja.

Novi kralj

Naslednik kralja Edvarda, njegov najstarejši brat in sedanjí prestolonaslednik vojvoda Yorški, se je rodil 14. decembra 1895 kot drugi sin kralja Jurija V. ter bo torej v štirih dneh star 41 let. Doslej je zavaljal visoke položaje v vojski mornarici in vojnem letalstvu. Poročil se je 26. aprila 1926 v zakonu sta se mu rodili dve hčerki, sedaj 10-letna Elizabeta, ki postane s proklamacijo svojega očeta za kralja pre-

stolonaslednica in sedaj 6-letna Margareta. Dočim se je v mlajših letih posvetil skoraj popolnoma svoji vojaški karieri, je postal zadnja leta zelo popularen po svojih potovanjih, na katerih je pri raznih svečanostih v državah britanskega imperija zastopal svojega kraljevskega očeta in sploh angleški dvor. Ponovno že je prepoznal vse dominijone in prekomorske države britanskega imperija, ter se je že več let sistematično pripravil na naloge, ki so ga čakale kot prestolonaslednika. Računalo se je tudi s tem, da bo kralj Edvard ostal samem odnosno brez potomcev. Zato prihaja sedaj na britanski prestol popolnoma pripravljen in docela poučen v vseh državnih poslih. Kot vladar britanskega imperija si je izbral ime Albert I.

Poljska in reforma DN

Zeneva, 1. decembra. AA. Poljska vlada je obrazložila svoje stališče glede reforme pakta DN v posebni noti, poslani glavni tajništvu Društva narodov. Razpravlja o tej noti, poudarja poljski tisk med drugim:

Poljska vlada bo stalno zastopala stališče, da je Društvo narodov družba svobodnih držav, ki se ne vmešava v notranje zadeve držav članic in da se ne more ničesar skleniti o katerikoli izmed njih brez njene soglasnosti in sodelovanja. Postavlja se vprašanje, ali naj se v gotovih pogledih podčrtajo dolžnosti članov DN, ker je njihova svoboda bolj omejena kakor pa svoboda držav, ki niso članice DN. Dokler DN ne bo moglo svojim članom zavarovati koristi, ki bi bile stvarna protiusluga za njihove obveznosti, bi bilo bolje, da se dodej neenakost mednarodnih obveznosti ne razširja in ne obremenjuje z novimi obveznostmi za člane DN.

Borzna poročila.

INOZEMSKÉ BORZE
Curih, 11. decembra. Beograd 10.—, Pariz 20.29. London 21.33. New York 436.125, Bruselj 73.60. Milen 22.925. Amsterdam 236.85. Berlin 175.—. Dunaj 77.75—81.25, Praga 15.38, Varšava 81.65, Bukarešta 3.25.

Politični obzornik

Značilna ostavka

Pretekli teden se je konstituirala tudi občinska uprava v Bugojnu v Bosni. Po konstituiranju je občinski odbor z večino glasov sklenil poleg udanostnih brzojav poslati brzojavni pozdrav tudi dr. Mačku. Takoj nato se je dvignil član uprave Gjorgje Radović ter izjavil, da daje ostavko, ker je dobil utis, da se nahaja na strankarskem shodu, ne pa na seji obč. odbora. Javnost je sedaj radovedna, če bo oblast vzela za znanje to in tako motivirano ostavko.

O čem molče ko grob

Nedavno tega smo objavili v našem listu avtentično mišljenje dr. Janeza Evangelista Kreka o narodnem edinstvu in s citati iz njegove razprave o Slovincih, ki jo je pridobil v knjižnici »Kroaten und Slovenen«, dokazali, da je bil pokojni dr. Janez Krek iskren pobornik jugoslovenske misli, ki je bil prepričan, da se bo proces narodnega uedinjenja na slovenskem jugu razvijal v smeri popolnega narodnega edinstva. Izrazili smo takrat nado, da bo »Slovenec«, ki vodi kolo v borbi proti jugoslovenski misli, hitel označiti svoje načelno stališče glede razkolniškega naziranja pokojnega dr. Janeza Kreka. »Slovenec« je molčal in molči še danes! — Pretekli teden smo v polemiki napram »Obzorju« gotovili, da Slovenije pod Avstro-Ogrsko ni bilo in da torej tudi ni mogla imeti avtonomije. List Katoliškega tiskovnega društva je nas radi te na zgodovinskem dejstvu slovene ugotovitve grdo nahruvil, očitajoč nam »zgodovinsko neznanje«, če da je imela »ustavno zajamčeno avtonomijo« Kranjska, »ostali Slovinci pa so bili te avtonomije deležni v drugih avstrijskih kronovinah«. Na ta ugovor, ki ga je mogel napisati le popoln ignoran našega političnega življenja v polpretekli dobi, smo pokazali, opri na zgled in dejstva, kakšna je bila ta slavna »Slovenčina« ustavno zajamčena avtonomija? Kranjske dežele, kakor tudi ona, ki so je bili »deležni Slovinci« v ostalih avstrijskih kronovinah. »Slovenec« je območnik, ker so mu naše stvarne ugotovitve zaprele sapo! Takisto pa tudi molči o drugem kočljivem problemu — o ločitvi za katoliško katedralo v Beogradu. Ali naj o stvari tudi mi spregovorimo?

Neverjetna vest

List »Zov sa Jadrana« prinaša senzacionalno, skoraj neverjetno vest: »Povodom gnusnega napada na urednika »Hrvatske Istine« dr. Hanžekovića se v zagrebških krogih javno razširja govorica, da za »Hrvatsko Istino« baje stoji tudi sin pokojnega Stjepana Radića Vladimir Radić, ki se baje ne strinja s sedanjo politiko dr. Vladka Mačka.« — Priponjamo, da do sedaj ta vest še ni bila demantirana.

Nikola Pašić in naše časopisje

Malodane vse časopisje v Jugoslaviji je včeraj ob desetletnici velikega našega državnika Nikole Pašića objavilo spominске članke o življenju in delovanju, o uspehih in zaslugah tega velikega našega državnika in patrijota. V tem pogledu tudi niso zastajala naša napredna in nacionalna glasila, ki so se v polni meri oddaljila svetlemu spominu moža, kateremu pripada velik del zaslug pri zgradbi današnje Jugoslavije. Mi Slovinci pa moramo biti pokojnemu Pašiću še posebno hvaležni. On je bil tisti, ki je na mirovni konferenci v Parizu poklical iz Amerike takisto že pokojnega profesorja dr. Pupina, da je nam po svojih intimnih prijateljskih vezeh s prezidentom Wilsonom rešil — Blejski kot. In če bi naši delegati na mirovni konferenci poslušali modre navzete Nikole Pašića bi bila Notranjska z Idrijo in Postojno danes že naša, naša pa bi bila tudi Koroska južno od Drave. Vse to je zgodovinska resnica. Zato je nad vse značilno, da nista »Slovenec« in »Slov. Dom« privoščila temu velikemu državniku ob 10 letnici njegove smrti nič ene vrstice spomina.

»Naša čast, sreča in naša bodočnost«

Ustanovitelj bivše »Hrvatske seljačke stranke« dr. Ante Radić, brat Stjepana Radića, je učil, da se mora hrvatska narodna politika voditi v narodnem in slovenskem duhu. Poudarjal je: »Mi nimamo ničesar pričakovati od Madžarov, niti od Nemcev, niti od obeh teh dveh skupaj. Ničesar nimamo pričakovati ne od Rima, ne od papeža. A ne samo da se nimamo ničesar nadeti, marveč ne smemo ničesar pričakovati, ker karkoli bi nam oni dali ali priznali, dali bi nam samo tedaj, ako bi to bilo na škodo našim bratom, a potem tudi nam. Naša korist in naša čast, naša sreča in naša bodočnost zahteva ljubezen, slovo in sporazumno delovanje najprej z vsemi Hrvati, kjerkoli se oni nahajajo, potem pa z našimi brati Slovinci in Srbi, a nato s Slovaki in Čehi, pred vsem pa s Rusi«

Zakon o odstopu

Po enournem odmoru se je seja nadaljevala. Vlada je med tem pripravila in predložila spodnji zbornici zakon o odstopu kralja Edvarda in o proglasitvi dosedanjega prestolonaslednika za kralja. Zakon o odstopu določa, da se kralj Edvard odpoveduje prestolu britanskega cesarstva zase in za vse svoje potomce, prav tako pa odlaga tudi vse plemiške naslove in bo nosil odsej samo naslov mistra Edvarda Windsora. Verjetno pa je, da mu bo novi kralj v priznanju njegovih zaslug podelil naslov peersea in najbrže naslov vojvode Cornwallskega.

Kar se tiče proglasitve novega kralja, so v zakonu važne spremembe. Dočim je

še kralj Edvard imel pridevek »Defensor fidei«, to je branilec vere, za novega kralja zakon tega prilika več ne predvideva. Prav tako je izpuščena tudi določba, da veljajo za njegovo ženitev določbe zakona iz leta 1722, ki določa, da se morejo kraljevi principi poročiti samo s pristankom vladajočega kralja. Ta sprememba je sprejeta tudi v zakon o odstopu kralja Edvarda, tako da za njegovo ženitev z gospo Simpsonovo odpadejo vse nadaljnje ovire.

Kakor se doznava, najstarejša hčerka vojvode Yorškega se ne bo proglasena za prestolonaslednico, ker še vedno obstoja možnost, da dobí novi kralj sina.

Proklamacija novega kralja

London, 11. decembra z. Po angleškem nasledstvenem pravu postane po odstopu kralja Edvarda kralj britanskega imperija dosedanjí prestolonaslednik vojvoda Yorški. Po sprejetju zakonov v zvezi s spremembo na prestolu se bo v soboto sestel v palači Saint James kronski svet, ki bo proklamiral vojvodo Yorškega za kralja. Kakšno ime si bo privzel, še ni točno določeno. Eni predlagajo ime Albert I., drugi pa so za ime Jurij VI. Odločitev o tem bo padla najbrže

še na kronskem svetu. Po sklepu kronskega sveta se bo svečana proklamacija novega kralja izvršila na tradicionalen način prihodnji četrtek. Londonski župan kot kraljev glasilnik bo objavil spremembo na prestolu na posebej določenih krajih po tradicionalnem običaju.

Novi kralj bo v ponedeljek izdal manifest na vse narode britanskega imperija. Tega dne slavi tudi svoj 42. rojstni dan.

Poslovilni govor kralja Edvarda po radiu

London, 11. decembra. z. Bivši kralj Edvard bo takoj po sankcioniranju abdikacije zapustil Anglijo in za del časa odpotoval v inozemstvo. Ze snodi so iz dvorca Belvedere odpremili deset velikih potnih kovčkov. Na croydonskem letališču čaka posebno letalo, s katerim bo odpotoval najbrže v Cannes, ni pa izključeno, da se bo z gospo Simpsonovo sestel tudi v kakšnem drugem mestu. O svojih potovalnih načrtih žuva zaenkrat strogo tajnost.

Čim bosta danes spodnja in lordska zbornica sprejeli zakone o abdikaciji in ureditvi nasledstva, bo kralj Edvard ne več kot kralj marveč že kot zasebnik. Nagovoril po radiu vse narode britanskega imperija. V svojem govoru se jim bo zahvalil za spoštovanje, ljubezen in podporo, ki so mu jo izkazovali za časa njegove kratkotrajne

vladavine ter jih bo pozval, naj isto ljubezen in zvestobo poklonijo tudi novemu kralju. Njegov govor bodo prenašale vse radijske postaje britanskega imperija. Govoril bo okrog 10. ure zvečer angleškega časa, to je okrog 11. srednjeevropskega časa.

Odmev v tisku

London, 11. decembra z. Današnji angleški listi so popolnoma pod vtisom zgodovinske spremembe na britanskem prestolu in so vsi drugi dogodki slopili popolnoma v ozadje. Listi objavljajo obširne životopise kralja Edvarda in novega kralja, obenem pa posvečajo obširne članke pomenu te spremembe. Vsi listi izražajo obžalovanje nad odločitvijo kralja Edvarda naglašajo, da je ves o njegovem odstopu globoko pretresla vse narode britanskega imperija, ki so polagali vanj svoje največje nade. Upoštevajoč pa

